

صابریان، معصومه، ۱۳۳۰.
 اصول برنامه‌ریزی برای آموزش به بیمار / تألیف و گردآوری معصومه صابریان. -
 تهران: نشر و تبلیغ بشری: تحفه، ۱۳۸۴.

۲۳۳ص: مصور

۳۵۰۰۰ ریال:

فهرست‌نویسی براساس فیپا ۲۰۰۲-964-399-022 ISBN:

بالای عنوان: راهنمای برنامه‌ریزی برای آموزش به بیماران و مددجویان

کتابنامه ص. ۲۳۰-۲۳۳.

۱. بیماران - آموزش الف. عنوان ب. عنوان: راهنمای برنامه‌ریزی برای آموزش به
 بیماران و مددجویان

۶۱۵/۵۰۷۱

RA۹۷۵/۵/

۲ص ۹پ

۳۳۷۱-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

نام کتاب:	اصول برنامه‌ریزی برای آموزش به بیمار
تألیف:	معصومه صابریان (عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری سمنان)
ناشر:	بشری با همکاری نشر تحفه
تیراژ:	۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ:	اول / ۱۳۸۴
چاپ:	کیا
قیمت:	۳۵۰۰۰ ریال
شابک:	ISBN: ۹۶۴-۳۹۹-۰۲۳-۲

مرکز پخش:

تهران - خیابان انقلاب - ضلع شرقی دانشگاه تهران - خیابان قدس

تلفن: ۶۴۰۶۴۱۵

- پلاک ۷ - واحد ۴

فهرست مطالب

فصل اول: برنامه ریزی درسی	۷
فصل دوم: فرآیند برنامه ریزی درسی	۱۳
فصل سوم: اهداف یادگیری	۲۵
فصل چهارم: حیطه‌های یادگیری	۴۱
فصل پنجم: محتوای آموزشی	۵۵
فصل ششم: فعالیتهای یاددهی - یادگیری	۶۱
فصل هفتم: الگوهای تدریس	۶۹
فصل هشتم: وسایل و رسانه‌های آموزشی	۱۲۱
فصل نهم: تجارب یادگیری	۱۶۳
فصل دهم: شیوه‌های ارزشیابی	۱۷۵
فصل یازدهم: مهارتهای اداره کلاس	۱۹۷
فصل دوازدهم: یادگیری	۲۱۳
فصل سیزدهم: یک الگو از برنامه ریزی درسی	۲۲۷
فصل چهاردهم: منابع مطالعاتی	۲۲۹

سپاسگزاری

سپاس خداوند متان را که اگر باری او نباشد، هرگز موفق به انجام اینکار کار نمی‌شدم. همچنین از باری و کمک افراد زیادی جهت انجام این کتاب برخوردار بوده‌ام که ذکر نام همه آنها مقدور نمی‌باشد ولی از همه آنان قدردانی و تشکر می‌گردد:

از ریاست محترم دانشگاه علوم پزشکی سمنان، معاونت محترم آموزشی، ریاست محترم مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی که تشویق و کمک فکری آنان در تهیه این کتاب بسیار کارساز و موثر بوده است: از دانشجویان بسیار عزیزم در رشته کارشناسی پیوسته و ناپیوسته پرستاری که در طول سالها اصول آموزش به بیماران و مددجویان را به آنها درس داده و نیز بسیار از آنها یاد گرفته‌ام.

این کتاب تقدیم میشود به روح بزرگ دکتر محمد احدیان و جناب آقای دکتر علی رؤف که تاثیر بسزائی بر نحوه تفکر من نسبت به برنامه ریزی درسی و آموزش داشته و دریچه هائی از دنیای زیبای یادگیری را بروی من گشوده‌اند.

تشکر و سپاس بیکران از کسانی که از مطالب، نوشته‌ها و تصاویر کارهایشان در این کتاب استفاده شده است. از مرضیه کریم‌نیا، پرویز صالحی، حسن پاشا شریفی، محمد رضا بهرنگی، بهروز ذوالفقاری، شادروان حمید رضائی، علی رؤف، حسن شعبانی، امان‌الله صفوی، سعید آصف زاده، محسن محمودی، فریده مشایخ و محمد حسین زاده و همکاران آنها.

برده شده، و تشکر گردد. ولی چنانچه کوتاهی در این زمینه شده است، امید که مورد بخشش قرار دهند.

اگر برای یکسال برنامه‌ریزی میکنید، «گندم بکارید»
اگر برای ده سال برنامه‌ریزی میکنید، «درخت بکارید»
اگر برای صد سال برنامه‌ریزی میکنید، «آموزش دهید»

پیش درآمد

گفته میشود که سریعترین و موثرترین راه تحقق عدالت اجتماعی دسترسی عموم مردم به مسئله آموزش است. آموزش در سطوح مختلف انجام میشود، در یک سطح آن اساتید در حال آموزش و تربیت نسلی هستند که باید بتوانند نقش حرفه‌ای خود را در جامعه ایفا نمایند. در سطح دیگر کارکنان جامعه بهداشتی، از هر فرصتی برای آموزش دادن به بیماران، مددجویان و افراد جامعه استفاده خواهند نمود^(۱). تأکید مسئولان بهداشت و درمان کشور بر ترویج بهداشت و مسئولیت هر فرد برای حفظ و تداوم سلامتی خود، قرار دادن آموزش به بیماران و مددجویان در لیست وظایف و برنامه‌های سیستم بهداشت و درمان کشور را الزامی ساخته است. از اینرو آموزش یک قسمت مهم از وظایف مستقل و بعنوان مسئولیتهای اصلی کارکنان بهداشتی^(۲) محسوب میگردد. نیاز مردم به آموزش بهداشت و تندرستی، روشهای پیشگیری و تداوم درمان و مراقبت در منزل یکی از مسائل مهمی است که اعضاء و کارکنان بهداشتی بطور روزافزونی با آن مواجه میشوند، و پزشکان و پرستاران روز به روز به نقش خود به عنوان مربی و آموزش دهنده پی میبرند.

بسیاری از صاحب نظران آموزش را حق بیمار و مددجو میدانند. علاوه بر آن، با افزایش آگاهی مردم در مورد بیماریها، عوارض داروها و مسائل دیگر بهداشتی از طریق رسانه‌های همگانی، بیماران و مددجویان سئوالات مهمتر و پیچیده‌تری را مطرح مینمایند که پاسخهای قابل قبول‌تری را نیز میطلبد. برنامه‌هایی مانند: برنامه آموزش برای کم کردن وزن، قطع مصرف سیگار، آموزشهای قبل از زایمان و مراقبت از نوزاد، روشهای مراقبت از سالمند یا بیمار مبتلا به سکنه مغزی در منزل، و غیره، برنامه‌هایی است که در این راستا تهیه میگردد.

سالها پیش اغلب افراد نمی‌خواستند حتی کلمه «سرطان» را بشنوند. اما در حال حاضر می‌خواهند بدانند که آیا خطر روز افزون ابتلا به سرطان رحم از مزایای بالقوه داروی «تاموکسی فن» برای زن یائسه و دارای پیشینه خانوادگی سرطان پستان بیشتر است؟ اینترنت با اطلاعات فراوان پزشکی، در میان اقشار مردم گسترش یافته و زبان پزشکی را ساده نموده است. و مردم با استفاده از آن دارای غنای اطلاعاتی هستند و می‌خواهند خودشان مراقبتهای اولیه خود را انجام دهند. اینگونه افراد مسئولیت اقدامات پیشگیری از قبیل ورزش، رژیم غذایی، کنترل سلامتی، کنترل فشارهای عصبی و غیره را بر عهده می‌گیرند. امروزه دستگاه کنترل فشارخون در اغلب خانه‌ها موجود است و بسیاری از بیماران دیابتی مایلند تزریق انسولین را در منزل انجام دهند. این بیماران و سایر بیماران مبتلا به بیماریهای مزمن با آموزش مناسب میتوانند با وابستگی کمتر و مسئولیت بیشتر سلامتی خود را کنترل نمایند. بیماران دچار بیماری مزمن با آموزش کافی و درک کامل از ماهیت بیماری‌شان ممکن است کمتر به علت مشکلات جزئی به اورژانس بیمارستان مراجعه نمایند. و یا مراقبتهای بالینی که به منظور جلوگیری از مشکلات جدی ضروری میباشد، به تعویق بیندازند.

همه این افراد انتظار دارند که ارائه دهندگان مراقبتهای بهداشتی با آنان همیار باشند نه آمر و در مورد آنچه که نیاز دارند یاد بگیرند، به آنان کمک نمایند. از اینرو میتوان گفت که کارکنان بهداشتی با آموزش دادن به بیماران و خانواده

۱- افراد حق دارند تصمیم بگیرند که آموزش بگیرند یا نگیرند، ولی کارکنان بهداشتی مسئول هستند که با بیان ارزش و اهمیت آگاهی از اطلاعات ضروری، نیاز به آموزش را در مددجویان و بیماران برانگیزد، تا آنها تصمیمی آگاهانه را اتخاذ نمایند.

۲- منظور از کارکنان بهداشتی کلیه افراد و شاغلین در رشته‌های مختلف علوم پزشکی کشور مانند: پزشک، پرستار، ماما، داروساز، دندانپزشک، کارشناس تغذیه، فیزیوتراپ، گفتاردرمان، روانشناس، و... میباشد.

آنان و سایر مددجویان و افراد جامعه به ترویج بهداشت، تداوم و نگهداری سلامتی و تندرستی، و تطابق بیماران با آثار باقیمانده بیماری کمک میکنند.

بافزایش طول عمر مردم و باصطلاح «خاکستری شدن جامعه»، تعداد افرادی که دارای بیماریهای مزمن ناشی از افزایش سن یا علل دیگر میباشند، نیز افزایش مییابد. افزایش آگاهی این افراد، باعث مشارکت بیشتر آنان در برنامه های مراقبت از خود شده و مسئولیت بیشتر در اینمورد میپذیرند. به این ترتیب، تطابق با بیماری پیدا نموده و در هماهنگی شدن با برنامه درمانی و مسائل مربوط به پیگیری و مراجعه مجدد، به آنان کمک میکند. هدف عمده این آموزش ها این است که به مردم یاد بدهد، چگونه در کمال سلامتی زندگی کنند.

بیمار آگاه یک موهبت و امتیاز تلقی میشود. زیرا هزینه سلامت نگهداشتن مردم کمتر از درمان بیماری آنان است.

بدیهی است که این آموزشها باید با برنامه ریزی صحیح و اصولی صورت پذیرد. آموزش برنامه ریزی شده پیامدهای موثرتری داشته و یادگیری را هدفمند، عمیق و پایدار خواهد ساخت. کارکنان بهداشتی برای آموزش به بیماران و مددجویان نیاز دارند که با اصول برنامه ریزی درسی آشنا شده و آنرا برای آموزش به افراد بکار گیرند. برنامه ریزی درسی و تدوین طرح درس از راهکار^(۱)هایی است که جهت ارتقای کیفیت آموزش میتوان بر آن تاکید داشت. برنامه ریزی درسی که موجب اقتصادی کردن توانائی محدود یادگیری انسان میشود، فرآیندی است برای تعیین هدفهای مناسب و تشخیص مسائل، نیازها، امکانات و محدودیتهائی که برای رسیدن به آن هدفها موجود است. طرح درس^(۲) توصیف کتبی این فرآیند است. که در آن نشان داده میشود چه چیزی، باچه روشی، در چه زمان و مکانی باید یادگرفته شود و فراگیران چگونه ارزیابی خواهند شد؟ طرح درس که توسط مربی برای یک دوره آموزشی یا یک جلسه درس تدوین میشود، در واقع یک نقشه آموزشی^(۳) است و دارای ساختاری منظم میباشد. این کتاب بر اجزاء این ساختار و نحوه تدوین آن برای آموزش به بیماران، مددجویان و مردم که در این کتاب تحت عنوان کلی فراگیران^(۴) نام برده میشوند، تاکید دارد. همچنین کلمه مربی^(۵) برای تمامی اساتید، کارکنان بهداشتی و همه افرادی که به طریقی وظیفه آموزش را بر عهده دارند، انتخاب گردیده است.